תניא [א]חולין החולין כחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך מותר [ב]לחולין שאוכל לך אסור לחולין לא אוכל לך מותר רישא מני ר' מאיר היא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הין אימא סיפא לחולין לא אוכל לך מותר והתנן [ג]לקרבן לא אוכל לך ר' מאיר אוסר וקשיא לן [ד]הא לית ליה מכלל לאו אתה שומע הין ואמר רבי אבא נעשה כאומר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך הכא נמי הכי קאמר ליה לא חולין ליהוי לפיכך לא אוכל לך האי תנא סבר לה כר' מאיר בחדא ופליג עליה בחדא סבר לה כותיה בחדא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הין ופליג עליה בחדא בקרבן רב אשי אמר הא דאמר לחולין והא דאמר [ב]לא (א) לחולין דמשמע לא לידוי חולין אלא כקרבן: טהור וטמא נותר ופיגול אסור: [ו](ב) [ג]בעי רמי בר חמא הרי עלי כבשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים מהו אי דקאמר בהדין לישנא בהיתרא קא מתפים אלא כגון דמחית בשר זבחי שלמים (ג) ומחית דהיתרא גביה ואמר זה כזה מאי בעיקרו קא מתפים או בהיתרא קא מתפים אמר רבא תא שמע נותר ופיגול והא

רש"י

בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך. בין שאמר חולין שאוכל לך או החולין שאוכל לך דהיינו ודאי מותר ובין שאמר חולין שלא אוכל לך או החולין שלא אוכל לך דמשמע חולין מה שלא אוכל לך אבל מה שאוכל לך לא (ד) הוי חולין אלא קרבן אפי' הכי מותר דלא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן. דהא ברייתא ר"מ היא דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן דכשאמר חולין שלא אוכל לך לא כפליה לתנאיה ולא אמר כלום אבל כי אמר לא חולין שאוכל לך אסור דהכא לא אמרינן מכלל לאו אתה שומע הן דאע"ג דאמרינן לעיל לא חולין שאוכל לך ודייקינן לא חולין ליהוי אלא קרבן ודייקינן לרבי מאיר לית ליה מכלל לאו אתה שומע הן והכא נמי אי דאמר חולין דלא אוכל לך אילו דקדקנו האי חולין שלא אוכל לך הא שאוכל לך לא הוי חולין אלא קרבן הוה משמע מכלל לאו אתה שומע הן אבל האי לאו לא משמע מכלל לאו אתה שומע הן דהא בפירוש אמר האי תנא הכא דהאי [לא] הוי מכלל לאו אתה שומע הן. ואיכא דאמרי חולין שלא אוכל לך (ה) האי חולין שלא אוכל לך אלא קרבן משמע דהאי תנא משמע ליה מכלל לאו אתה שומע הן אבל האי לא משמע ליה מכלל לאו אתה שומע הן דהא בפירוש אמר לא לחולין שאוכל לך שאינו רוצה ליהנות ממנו: **לא לחולין לא אוכל(ו) מותר.** מפרש לקמן: **וקשיא(ז) האי קרבן לא אוכל לך אמאי אסור הא לית ליה מכלל לאו כו'.** דהאי מכלל לאו אתה שומע הן כלומר לא קרבן הוא מה שלא אוכל לך אבל מה שאוכל לך הוי קרבן: **ואמר ר' אבא נעשה כאומר כו'.** דבפירוש מפרש שאינו רוצה ליהנות ממנו ולא מכלל לאו אתה שומע הן הוא: **הכא נמי.** גבי לא לחולין לא אוכל לך אמאי מותר לימרליה נמי ר' אבא דה"ק לא לחולין ליהוי לפיכך לא אוכל לך כלומר מה שאתה רוצה להאכילני משלך לא לחולין הוי אלא לקרבן לפיכך לא אוכל לך: **האי תנא.** דברייתא דאמר לחולין לא אוכל לך מותר: **סבר לה כוותיה בחדא וכו' ופליג עליה בחדא בקרבן.** וכי היכי דאמר לא לחולין לא אוכל לך מותר הכי נמי היכא דאמר לקרבן לא אוכל לך דלית ליה האי תירוצא דרבי אבא: **הא דאמר לחולין.** דאמר לחולין לא אוכל לך הוי מותר אע"ג דמשמע מה שאוכל הוי קרבן דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן כדפרישית לעיל. ולענין האי תירוצא דמתרצינן לעיל לא לחולין ליהוי וכו' הני מילי היכא דאמר לא לחולין אבל לחולין לא משמע לא לחולין: **הרי עלי כבשר זבחי שלמים וכו'.** אי דקאמר בהאי לישנא בהיתירא קא מתפים ופשיטא דמותר דשלמים לאחר זריקת דמים מותרין אפילו לבעלים: **כגון דמחית בשר חולין ובשר זבח שלמים.** לאחר זריקת דמים: (ח) **מי אמרינן בעיקרו קא מתפים.** בעיקר זבחי שלמים כמו שהיה לפני זריקת דמים שאסור: **או.** כדהשתא כמו שהיא עכשיו שהיא מותרת: **תא שמע.** דתנן נותר ופיגול ומשמע נמי כגון דמחית בשר דהיתירא ונותר ופיגול ואמר זה כזה: והא

ר"ן

תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך ובין שלא אוכל לך מותר. בשאוכל לך פשיטא דשרי ובשלא אוכל לך נמי נהי דלא"ל הא מה שאוכל לך לא יהא חולין הא אוקמינן לה כר"מ דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן: **לחולין שאוכל לך אסור.** כך היא הגרסא ברוב הנוסחאות. וקשיא טובא למה אסור והא משום מכלל לאו אתה שומע הן צריכין למייתי בה ולר' מאיר לית ליה וכי תימא לא צריכין בהא למכלל לאו דכיון דאמר לא חולין על כרחיך קרבן הוי ליתא דהא משום הכי אוקימנא לעיל מתני' דלא כר"מ אלמא אפי' בכי הא צריכין למכלל לאו אתה שומע הן. לפיכך יש מי שאומר דלא גרסינן ליה הכא כלל. ואחרים אמרו לקיים הגרסא בשם הראב"ד ז"ל דלאלין גרסינן בלא וי"ו ומשום הכי מתסר דכאלות תודה קאמר: **לחולין לא אוכל לך מותר.** בין בוי"ו בין בלא וי"ו אתי שפיר כמו שנפרש בסמוך: **וקשיא לן והא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן.** דקא ס"ד דמשום הכי ר"מ אוסר משום דמשמע ליה לקרבן לא קרבן והכי קאמר לא יהא קרבן מה שלא אוכל משלך הא מה שאוכל יהא קרבן: **וא"ר אבא נעשה כאומר לקרבן יהא.** דכיון דלקרבן משמע לקרבן ומשמע לא קרבן בכל דוכתא ודוכתא מפרשינן לישנא בגוונא דמלי חייל נדריה והכא מפרשי' דהכי קאמר לקרבן יהא לפיכך לא אוכל לך הכא נמי לימא לא חולין להוי כלומר אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך דאית לן לפרושי למ"ד דלחולין הכא דלא חולין קאמר כי היכי דליחול נדריה. וכי תימא אפילו הכי היכי מלי חייל והא צריכין בהני לומר מכלל לאו אתה שומע הן דמש"ה אוקימנא לעיל בסמוך מתניתין דלא כר' מאיר לאו קושיא היא דה"מ במתניתין דמסיים בה שאוכל לך אבל הלי דמסיים לא אוכל לך אסור משמע ואפילו לר' מאיר. הכי פירושא דשמעתא למאן דגרים לחולין בוי"ו. ולמאן דגרים ליה בלא וי"ו אתי שפיר טפי דהכי פריך דכי היכי דאמרינן לקרבן יהא הכי נמי נימא לחלין יהא דהיינו חלות תודה והכי גרסינן הכא נמי נימא לחלין יהא לפיכך וכו': **רב אשי אמר הא דאמר לחולין הא דאמר לא לחולין וכו'.** כלומר כולה ברייתא רבי מאיר והא דקתני סיפא לחולין לא אוכל לך מותר מיירי דאמר לחולין בשב"א תחת הלמ"ד הילכך ליכא למימר לא חולין קאמר מאי אמרת חולין יהא מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהא קרבן לית ליה לר' מאיר מכלל לאו אתה שומע הן. הא דאמר לחולין כלומר בפתח הלמ"ד ומאי דאמר רב אשי הא דאמר לאו דוקא דהא לאו ברייתא היא אלא ה"ק הא דבעית למתסר ומדמית לה להן דלקרבן לא אוכל לך קושטא קאמרת כל שאמר לחולין בלמ"ד פתוחה. ה"פ למאן דגרים לחולין בוי"ו. ולמאן דגרים בלא וי"ו רב אשי הכי מתרץ דכי אמר לחלין בשב"א מתסר דה"ק לחלות תודה יהא לפיכך לא אוכל לך דומיא דלקרבן לא אוכל לך דאסר רבי מאיר דההיא נמי בלמ"ד שבאית דווקא היא אבל כי קאמר בלמ"ד פתוחה לא חלין קאמר שכך משמעות לשונו ואי אפשר לפרשו בענין אחר הילכך שריא דמאי מלית למימר לא יהא חלות תודה מה שלא אוכל הא מה שאוכל יהא חלות תודה הא לית ליה לר"מ מכלל לאו אתה שומע הן. ואי קשיא לך אי לחלין בלמ"ד פתוחה תני ברייתא ומשמע לן דלא [חלין] קאמר היכי קתני במליעתא לחלין שאוכל לך אסור אדרבה הוה ליה למיתני מותר דלא חלין קאמר נראה בעיני דמליעתא בלמ"ד ושב"א וסיפא בלמ"ד ופתח וכל חדא רבותא קמ"ל מליעתא קמ"ל דכל היכא דאמר למ"ד בשב"א אע"ג דמסיים בה לישנא דהיתירא דהיינו שאוכל לך אסור וסיפא רבותא קמ"ל דכל היכא דאמר לחלין בפתח אע"ג דמסיים בלישנא דאיסורא(ט): **ולענין הלכה** נקטינן כר' יהודה דאית ליה מכלל לאו אתה שומע הן וכסתם מתני' דהכא. אע"ג דאמרינן כמי שאחזו (גיטין עה:) דאתקין שמואל בגיטא דשכיב מרע אם מתי ואם לא מתי בתנאי כפול לאו משום דס"ל כר"מ אלא דחש ליה לרווחא דמילתא גזירה משום ב"ד טועין דסבירא להו כר"מ ואי לא כפליה לתנאיה אתי למשרייה לעלמא וכן דעת הרב אלפס ז"ל וכן פסק הרמב"ן ז"ל בהלכותיו: **בהיתירא קא מתפים.** דכתיב (דברים יב) ודם זבחיך ישפך והדר והבשר תאכל: **דמחית בשר זבח שלמים קמיה.** אחר זריקת דמים ומחית דהיתרא גבי' ככר של היתר: **בעיקרו קא מתפים.** באיסורו שהיה קודם זריקת דמים. ואיכא דקשיא ליה אפי' תמצא לומר דבהיתירא קמתפים כלומר שיהא כזה ממש דמחית קמיה אכתי ליתסר דהא אסור לטמאים מחמת נדרו תו אקשי והא איכא נמי חזה ושוק שאסור לזרים מחמת נדרו. ולדידי לא קשיא דלאו מחמת נדרו לאוי היא שיהא אסור לכל דהוא הא אקדשיה ואסריה אכולי עלמא אלא דלבתר זריקת דמים פקע ליה נדרא ואסורא דטמאים ודחזה ושוק לזרים לאו משום נדרא הוא דאי הכי היה אסור לכל אלא איסורא הוא

עין משפט נר מצוה

גב א מיי' פ"א מהל' נדרים הל' כ טוש"ע י"ד סי' רד:
גג ב מיי' שם הל"ט:
גד ג מיי' שם הלט"ו:

תוספות

תניא חולין החולין כחולין בין שאוכל לך בין שלא אוכל לך מותר. ול"ת שאוכל לך פשיטא וי"ל דשלא אוכל איצטריך ליה אע"ג דמשמע מה שלא אוכל יהא כחולין הא מה שאוכל לך יהא כקרבן אפ"ה לא אמר כלום כדפרישי' דלמאן כרבי מאיר דלית ליה מכלל לאו כו' מיהו קשה מסיפא דקתני לא חולין שאוכל לך אסור לא לחולין לא אוכל לך מותר הא לא חולין שאוכל לך אסור אמאי אתיא לר"מ אי משום דוקיא לא חולין ליהוי אלא קרבן מה שאוכל לך הא נמי חשיב מכלל לאו כו' כדאמרינן לעיל גבי לחולין במתני' מפרש לא לחולין ליהוי אלא לקרבן ומסיק עליה מני אי ר"מ לית ליה מכלל לאו וכו' אלמא חשיב ליה מכלל לאו וכו' וי"ל דלא דמי דלעיל מתני' לא אמר לא חולין אלא לחולין בפתח ואם אמר בלא לאסור צריך אתה לפרש דיבורו לחולין כמו לא חולין וכיון דצריך לפרש כולי האי חשיב מכלל לאו וכו' ולית ליה לר"מ מכלל לאו וכו' אבל הכא שאמר בפירוש לא חולין הוי כאילו פירש דבריו בהדיא לא חולין אלא קרבן [illegible] ואין כאן חסרון פתרון מהני אפי' לר"מ ולא חשיב מכלל לאו וכו': **איבא סיפא לא חולין לא אוכל לך מותר והא** תנן לקרבן מותר כו' ה"נ ה"ק ליה לא חולין ליהוי **אלא קרבן לפיכך לא אוכל לך.** ול"ת והא מוכח לעיל דכיון דאמר לחולין בפתח חשיב מכלל לאו וכו' וי"ל דפ"ד הפתח דכיון דאמר לא חולין לא אוכל לך להוכיח סופו על איסור לא הילכך אפי' לר"מ מיפשטא פשיטא ליה לחולין בפתח כמו לחולין דלא דמי לחולין דמתני' דהתם אומר לחולין אוכל לך וליכא הוכחה לאסור לא בתחילת דבריו ולא בסוף דבריו ומסיק רב אשי הא דאמר לחולין בפתח לא מהני לר"מ אף כי בסוף דבריו אמר לא אוכל דלא חשיב הוכחה רק היכא דאמר לא חולין שמתחילת דבריו איכא הוכחה כדפ"ל:

מסורת הש"ס

א) פ"א לא חולין, ב) [לקמן יג: טז.], ג) [לקמן יג: שבועות לו.], ד) [נזיר כב: ע"ש], ה) פי' דהיינו שלא אוכל לך שרי,

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' והא דאמר לא חולין דמשמע: (ב) שם בעי רמי. נ"ב עיין בנזיר דף כב ע"ב: (ג) שם זבחי שלמים קמיה ומחית דהיתרא: (ד) רש"י ד"ה בין שאוכל וכו' מה שאוכל לך לא להוי חולין וכו' שלא אוכל לך לא כפליה לתנאיה וכו' ודייקינן דלר' מאיר וכו' אבל האי לא חולין שאוכל לך לא משמע מכלל לאו: (ה) בא"ד דהאי לא הוי מכלל לאו אתה שומע הן ואיכא דאמרי חולין שלא אוכל לך מותר האי חולין שלא אוכל לך הא שאוכל לך לא חולין אלא קרבן משמע להאי תנא לא משמע ליה: (ו) ד"ה לא חולין לא אוכל לך מותר: (ז) ד"ה וקשיא לן האי לקרבן לא וכו' שומע הן הוא כלומר: (ח) ד"ה כגון וכו' דמים הס"ד ואח"כ מ"ה מאי מי אמרינן:

◆

מוסף רש"י

לחולין לא אוכל לך מותר. ה"נ לא חולין לא אוכל לך מותר כו', הכא נמי הכי קאמר ליה כו'. הך פרכא מוכחא דלא גרסינן לחולין לא אוכל לך מותר, דאם כן היכי מצינן לאוקומה כר' מאיר דהואיל דלית ליה מכלל לאו אתה שומע הן לא אמרינן דלחולין לא חולין הוא, דהא אוקימנא מתניתין דלא כר' מאיר משום האי טעמא (ראמ"ה בשמו). **רב אשי אמר כו'.** אפילו תימא כולה ר' מאיר היא וברייתא משבשתא היא ותני לחולין לא אוכל לך מותר דברי ר' מאיר עד דפריש בהדיא לא קרבן לא אוכל לך, וכי אמר במתניתין דאסר ר' מאיר כגון דפריש בהדיא לא קרבן לא אוכל לך, ודכוותיה אם אמר לא חולין לא אוכל לך אסור, דמשמע לא להוי חולין אלא קרבן (שם).

פירוש הרא"ש

בבשר זבחי שלמים לאחר זריקת דמים. שכבר הותר הבשר דכתיב ודם זבחיך ישפך והבשר תאכל ואע"ג דכל כמה דלא מקטרי אימורים לא משתרי בשר באכילה לא פסיקא ליה למימר לאחר הקטרת האימורים דאמרי' בפסחים (דף נט:) כי ליתנהו כגון שנטמאו או אבדו לא מעכבי: **אי דקאמר בהדין לישנא בהיתירא קא מתפים.** דאם לא כן למה הזכיר אחר זריקת דמים: **כגון דמחית בשר זבח שלמים לאחר זריקת דמים ומחית דהיתירא גביה.** אגב דנקט דמחית כבשר כו' נקט נמי מחית דהיתירא גביה דלא שיהא דבר הנדור אצל הדבר שהוא נתפס בו: **בעיקרו קא מתפים.** כמו שהיה קודם זריקה: